

και πλεῖστον, ἀπεκτονέαι, χαλεπὸν δ' εὐρεῖν ὅπου οὐ-
χι και ἐπιφεύδονται, (=εἶναι δύσκολο νὰ δρῆς κάποιον
ποῦ νὰ μὴν λείει και ψέματα) πλέονας φάσκοντες ἀπεκτο-
νέαι ἢ ὅσοι ἂν τῷ ὄντι ἀποθάνουσιν· οὕτω καλὸν τι δο-
κεῖ αὐτοῖς εἶναι τὸ πολὺ νικᾶν» (=Τόσο ὥραιο τοὺς φαί-
νεται τὸ νὰ ᾔχουν περδίσει μιὰ μεγάλη νίκη) (II, 15—16).
Θέλει νὰ μᾶς πεί πὼς εἶναι δικαιολογημένο νὰ νιώθει κα-
νείς τόσο περισσότερη χαρὰ, ὅσο μεγαλύτερη ἡ νίκη του·
σχολεύει τὴν κομπορημοσύνη τῶν νικητῶν. Φαίνεται
πὼς και οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι δὲν ὑπερεῖσαν σ' ὡ-
ρισμένες ἐκδηλώσεις (κι ἂς εἶχαν στὸ ναὸ τοῦ Ἀπόλλω-
νος τὴν ἐπιγραφή «Γυνῶθι αὐτόν»).*

* Ἀλλωστε τὸ ἀσυνήθιστο εἶναι ποῦ μᾶς εὐχαριστεῖ.
«Τὸ γὰρ τὰ εὐθότα ὑπερβάλλον, τοῦτο παρέχει τὰς ἡδο-
νὰς. Διὸ και πάντες ἀνθρώποι ἡδέως προσδέχονται τὰς
ἐνάρας» (I, 17—18). Καὶ στὴν προσπάθειά νὰ ἐντυπω-
σιάσουμε τοὺς ἄλλους ἢ και τὸν ἐαυτὸ μας, καταφεύγομε
συχνὰ στὴν ὑπερβολή (ἐννοεῖται καὶ ἡ ὑποσυνείδητα). Τὸ
κριτήριο εἶναι ὑποκειμενικό: «Οὐ γὰρ ὄριθμῳ τὰ πολ-
λὰ κρίνεται οὐτε τὰ ὀλίγα, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε
τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ πολλὰ ἐστὶ, τὰ δὲ τῶν
ἱκανῶν ἐλλείποντα ὀλίγα» (=Διότι τὸ πολὺ και τὸ λίγο
δὲν καθορίζονται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ, ἀλλ' ἀπ' τὴν ἀνάγκη
τοῦ καθενὸς δ,τι ξεπερνᾷ τὸ ἀρκετὸ θεωρεῖται πολὺ, δ,τι
δὲν εἶναι ἀρκετὸ θεωρεῖται λίγο) (IV, 8).

Δὲν κολακεύεται ὁμως ὁ ἐγωισμὸς μας ἀπὸ τὴν στά-
ση ὅσων μᾶς φοβοῦνται: «Οὐδὲ αἱ ὑπουργαὶ αἱ παρὰ
τῶν φοβουμένων τιμαὶ εἰσι» (= κι οὕτε οἱ ὑπηρεσίες ποῦ
μᾶς προσφέρουν ὅσοι μᾶς φοβοῦνται, μᾶς τιμοῦν).
(VII, 6) και συνεχίζει: «Καὶ δῶρὰ γε διδῶσι οἱ πολλοὶ
τούτοις, οὓς μισοῦσι, και ταῦτα ὅταν μάλιστα φοβοῦνται,
μὴ τι κακὸν ὑπ' αὐτῶν πάθωσιν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἷμαι
δουλείας ἔργα ἐκόντως ἂν νομίζοιτο· αἱ δὲ τιμαὶ ἔμοιγε
δοκοῦσιν ἐκ τῶν ἐναντίων τούτοις γίνεσθαι. (VII, 8).
Ἐνῷ ἀντίθετα, ὅταν νιώθουν πὼς μπορούμε νὰ τοὺς εἰ-
μαστε χρήσιμοι, τότε μᾶς τιμοῦν πραγματικά, δηλ. πρό-
θεμα: «Ὅταν γὰρ ἀνθρώποι ἀνδρα ἡγήσασθαι ἐυεργε-
τεῖν ἱκανὸν εἶναι και ἀπολαύειν αὐτοῦ ἀγαθὰ νομί-
σαντες ἔπειτα τοῦτον ἀνὰ στόμα τε ἔχουσιν ἐπαι-
νοῦντες, θεῶνται τ' αὐτὸν ὡς οἰκτεῖν ἕκαστος ἀγα-
θὸν, (σὰ δικό του καθένας ἀγαθὸ), ἐκόντες τε παρα-
χωροῦσιν τούτῳ ὁδῶν και θάκουν ὑπανιστῶνται (τοῦ πα-
ραχωροῦν τὴν θέση τους) φιλοῦντες τε και μὴ φοβοῦμενοι
και στεφανοῦσι κοινῇς ἀρετῆς και εὐεργεσίας ἕνεκα και
δωρεῖσθαι (=νὰ τοῦ κάνουν δῶρα) ἐθέλωσιν, οἱ αὐτοὶ
οὕτοι ἔμοιγε δοκοῦσι τιμᾶν τὸν τοῦτον ἀληθῶς, οἱ ἂν ταῦ-
τα ὑπομνησῶσι (=ὅσοι πιθανῶς πράξουν αὐτά), και οἱ
τούτων ἀξιούμενος τιμᾶσθαι τῷ ὄντι. Καὶ ἔγωγε τὸν μὲν
οὕτω τιμώμενον μακαρίζω· αἰσθάνομαι γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐ-
πιβουλεύμενον, ἀλλὰ φροντισζόμενον, μὴ τι πάθῃ, και
ἀφόδως και ἀνεπιφθόνως και ἀκινδύνως και εὐδαιμόνως
τὸν βίον διάγοντα» (VII, 9—10).

Και πάλι ὁμως ἡ τιμὴ αὐτὴ στηρίζεται στὴν ἀμοι-
βαιότητα τῶν συμφερόντων· ἐστὶ ὁ ἀνώτερος δὲν μὲν
ὅσο θὰ ἤθελε ἱκανοποιημένος· τὸ φιλότιμό του θὰ ἱκανο-
ποιηθεῖ μόνον ὅταν τὸ συναίσθημα αὐτὸ τῆς ἀλληλεξαρ-
τήσεως δώσει τὴν θέση του στὸν ἀνυστερόβουλο σεβα-
σμό. Ἡ ὅταν οἱ ἄλλοι δείχνουν ἀνυπόκριτα τὴν χαρὰ
τους γιὰ τὴ γνωριμία τους μαζί του· ἂς ἀκούσωμε τί λέει
ὁ Σίμωνιδης — και ὁ Ἰέρων τὸ δέχεται χωρὶς ἀντίρρηση:
«Ἰδὼν γὰρ πρῶτον προσειπάτω τινὰ φιλικῶς δὲ τε ἀρχων
και ὁ ἰδιώτης. Ἐν τούτῳ τὴν ποτέρου προδρῶσιν μᾶλλον
εὐφραίνει τὸν ἀκούσαντα νομίζει; ἴθι δὴ (=π.χ.) ἐπαι-
νεσάντων ἀμφοτέρων τὸν αὐτὸν, τὸν ποτέρου ἔπαινον
δοκεῖς ἐξικνεῖσθαι μᾶλλον εἰς εὐφροσύνην; (=ποιοῦ ὁ ἔ-
παινος νομίζει πὼς θὰ τοῦ δώσει περισσότερη χαρὰ;).
Οὕσας δὲ τιμησάτω ἑκάτερος· τὴν παρὰ ποτέρου τιμὴν
μεῖζονος ἂν χάριτος δοκεῖς τυγχάνειν;» (Ὁς κι οἱ θεοὶ
κάνουν διακρίσεις μεταξύ τῶν πιστῶν των — πράγματα
πολὺ — πολὺ ἀνθρώπινα δλ' αὐτά). Καὶ ἐξακολουθεῖ στὸν
ἴδιο ρυθμὸ τὴ σύγκριση αὐτῇ. Ἡ γνωριμία μας μ' ἕνα ἀ-
νώτερό μας μᾶς κολακεύει και μᾶς χαροποιεῖ· κι αὐτὴ
μας ἡ χαρὰ, σὰν γίνει φανερὴ, στερεώνει τὴν αὐτοεκτίμη-
ση.

* Σήμερα βέβαια ποῦ δὲν ἔχομε πόλεμο, οἱ πανηγυρισμοὶ
μας περιορίζονται σὲ θέματα ποδοσφαιρικά — ἀθλητικά γε-
νικώτερα.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΥΤΟΥΖΗΣ

Εἶναι ποιητὴς ποῦ ζεῖ στὰ Ἐφτάνησα πρὶν ἀπὸ τὸ
Σολωμό και ποῦ ἐπηρεάζει τὸ μεγάλο ποιητὴ, ὅσο ἀφο-
ρᾷ τὴ σατιρική του ποίηση.

Γράφει λυρικά — ἐρωτικά στιχουργήματα, ἐκκλησια-
στικά ὁμνογραφήματα και πρὸς πολὺ ἄλλα, σατιρικά. Μὲ
τὰ σατιρικά του σκοπεύει ὄχι ἀπλᾶ νὰ φθάσει τὰ ὅρια τῆς
ἀνελέτητης διακωμώδησης και νὰ θίγει μὲ κακία, ἀλλὰ ἱκα-
νοποιώντας τὴ διάθεσή του νὰ πειράζει ἐπιδιώκει — και τὸ
πετυχαίνει — νὰ διασῇ τὴν ὑποκρισία, τὴν κακία, τὴ
δουλοπρέπεια. Τύπος ἀπ' αὐτοὺς ποῦ δὲν τὰ χάνουν γιὰ
τὴς συκοφαντίες σὲ ἄραους τους, ὁμως ποῦ σὲ κατάλληλο
χρόνο ἀνταποδίδουν τὰ ἴσα.

Ἐδῶ ἐνδιαφέρει τὸ ὅτι ὁ Κουτούζης ἀντλεῖ γιὰ τὰ
ἔργα του στοιχεῖα ἀπὸ τὴ δημοτικὴ μεσαιωνικὴ λογοτε-
χνία και τὴ λαϊκὴ μοῦσα, μάλιστα δὲ ἀπὸ τὴν Κρητικὴ
ἀεροτεχνην ὁ «Ἐρωτόκριτος», ἡ «Ἐθμορφὴ Βοσκοπούλα»
ἔχουν γίνει πηγὲς ἐμπνευσῆς του.

Τὸ «Εἰδύλλιο» τοῦ Κουτούζη — ἀντίθετα μὲ τὸ πικρὸ
τέλος τῆς «Ἐθμορφης Βοσκοπούλας» — καταλήγει σὲ ὕμνο
γιὰ τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς και τοῦ ἔρωτα, τοῦ συνταίριασμοῦ
τῆς φύσης και τῆς ἐσωτερικῆς εὐφροσύνης.

ΕἰΔΥΛΛΙΟΝ

Και ὅσον ὕγαινω και ἔχω ἀναπνοή.
κράζομαι εὐτυχισμένη σ' ὅλη μου τὴ ζωή.
Καλοτυχίζω ἐκείνη τὴν κόρη ποῦ θρεθεῖ
τὴν ἀνοιξὴ στὰ δάση μὲ νιὸ ν' ἀνταμωθεῖ,
και σ' ὁμορφὸ λιθάδι στὸ χάραγμα το' αὐγῆς
σὲ λουλουδάκια ἀπάνου στὸ στολισμὸ τῆς γῆς.
(Ὁ νεότης γλυκεῖα.

ΣΕ ΨΑΛΤΑΣ

Μαλαπέτσας ὁ δόλιος
και Φουκᾶς ὁ φαλταόφωνος,
Μανταλᾶς ὁ τέλειος,
μουσικῶτατοι,
τούτοι ὅλοι, ἐσμίξανε,
μὲ δειπνα και γεύματα
και μὲ ἄλλες δωρεές
και ἀδίκως ἐξέβαλον
ἰων πνεχὸν τέρρα
Ἰωάννην τὸν Καλύθαν.
Πλὴν αὐτὸς πλῆθος κεράκων
εἰς ἀνταμοιβὴν ἀποδίδει τους.
Βαβαὶ τῆς ἀναιοχυντίας του.

ΣΕ ΚΕΡΑΣΦΟΡΟ

Ὁ σάλιαγκας ὅταν θαλθεῖ νὰ βγεῖ ἀπ' τὸ καυκί του,
πρῶτα δγάνει τὰ κέρατα, γιὰ τὴν κεφαλὴ του.

ΚΩΣΤΑΣ ΛΟΓΑΡΑΣ

ση τοῦ ἀνωτέρου μας. Μόνον ποῦ ἕνα δῆμα πρὸς πέρα ἀπὸ
τὴν ἀμοιβαιότητα αὐτὴ ἐνεδρεῖ ἡ ματαιοδοξία.

Ἡ ἀληθινὴ λοιπὸν φιλία, πέρα ἀπὸ ἀξιώματα και
συμφέροντα, αὐτὴ εἶναι ἡ σωστὴ προσωπικὴ σχέση,
«πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις κάλλιστον και μακαριώτατον
κτῆμα» (XI, 15), «μέγιστον και ἥδιστον ἀγαθὸν ἀνθρώ-
ποις ἐστὶ» (III, 3). Κι εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεση τῆς
σωστῆς φιλοτιμίας.

ΑΝΤΩΝΗΣ Η. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

